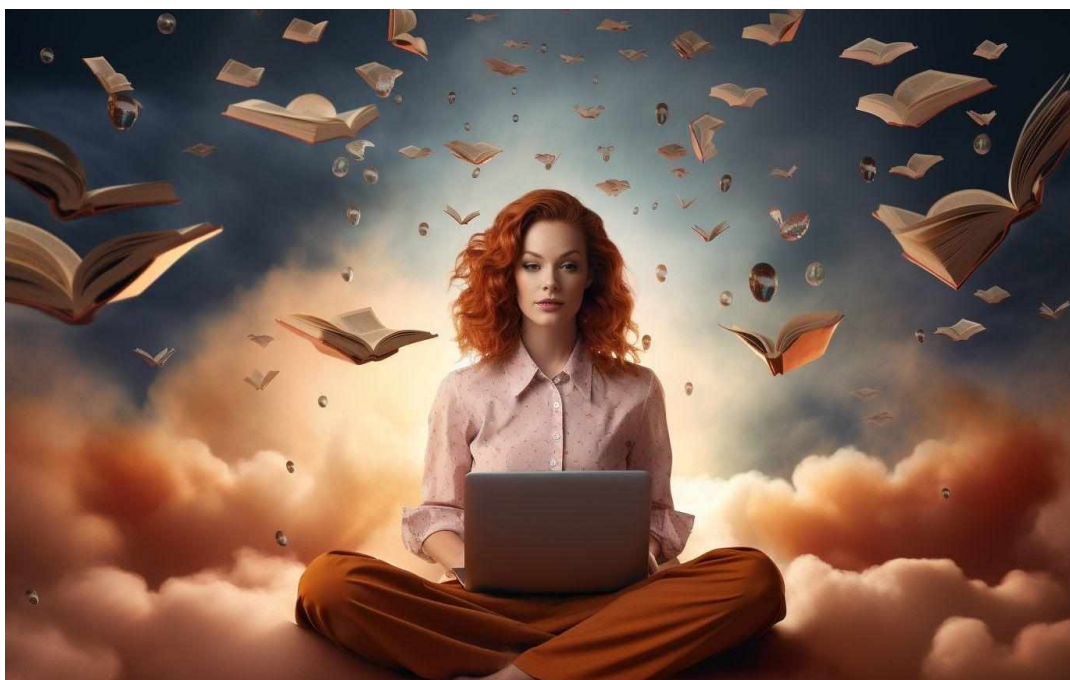

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДНУ «ІНСТИТУТ МОДЕРНІЗАЦІЇ ЗМІСТУ ОСВІТИ»
ТЕРНОПІЛЬСЬКА ОБЛАСНА ВІЙСЬКОВА АДМІНІСТРАЦІЯ
ТЕРНОПІЛЬСЬКА ОБЛАСНА РАДА
ДЕПАРТАМЕНТ ОСВІТИ І НАУКИ ТЕРНОПІЛЬСЬКОЇ ОВА
ТЕРНОПІЛЬСЬКИЙ ОБЛАСНИЙ КОМУНАЛЬНИЙ ІНСТИТУТ
ПІСЛЯДИПЛОМНОЇ ПЕДАГОГІЧНОЇ ОСВІТИ
ЗАХІДНОУКРАЇНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ТЕРНОПІЛЬСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ МЕДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ І.Я. ГОРБАЧЕВСЬКОГО
ТЕРНОПІЛЬСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ІВАНА ПУЛЮЯ
ТЕРНОПІЛЬСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВОЛОДИМИРА ГНАТЮКА
ЛУГАНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ТАРАСА ШЕВЧЕНКА
НІЖИНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ МИКОЛИ ГОГОЛЯ
УНІВЕРСИТЕТ АНКАРА ХАДЖИ БАЙРАМ ВЕЛІ (ТУРЕЦЬКА РЕСПУБЛІКА)
СТАМБУЛЬСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ АЙДИН (ТУРЕЦЬКА РЕСПУБЛІКА)
АНАТОЛІЙСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ (ТУРЕЦЬКА РЕСПУБЛІКА)
УНІВЕРСИТЕТ КАСТАМОНУ (ТУРЕЦЬКА РЕСПУБЛІКА)
УНІВЕРСИТЕТ БІЗНЕСУ І ПРИКЛАДНИХ НАУК «ВАРСОВІЯ» (ВАРШАВА, ПОЛЬЩА)
ЄВРОПЕЙСЬКА ВИЩА ШКОЛА МЕДИЧНИХ І СОЦІАЛЬНИХ НАУК (ВАРШАВА, ПОЛЬЩА)
МІЖНАРОДНА АКАДЕМІЯ ПРИКЛАДНИХ НАУК (ЛОМЖА, ПОЛЬЩА)
ВІДДІЛ ПОРІВНЯЛЬНОЇ ПЕДАГОГІКИ ІНСТИТУТУ ПЕДАГОГІКИ НАПН УКРАЇНИ

Збірник матеріалів

VIII Міжнародної науково-практичної конференції «Розвиток професійної майстерності педагога в умовах нової соціокультурної реальності»

Тернопіль
2025

УДК 159.98:37.091
Р 64

Р 64 Розвиток професійної майстерності педагога в умовах нової соціокультурної реальності: збірник матеріалів VIII Міжнародної науково-практичної конференції (м. Тернопіль, Україна, 09 жовтня 2025 року) / Редколегія: О. М. Петровський, І. М. Вітенко, О. І. Когут, Ю. Ч. Шайнюк, В.Є. Кавецький, О.Я. Жизномірська, М.М. Корман, Т. В. Магера, Н.Б. Стрийвус, З.П. Шарлович. Тернопіль: ФОП Осадца Ю.В. 2025. 458 с.

У збірнику публікуються тези доповідей учасників VIII Міжнародної науково-практичної конференції «Розвиток професійної майстерності педагога в умовах нової соціокультурної реальності», проведеної на базі Тернопільського обласного комунального інституту післядипломної педагогічної освіти 09 жовтня 2025 р.

Усі матеріали збірника подаються в редакції авторів. Відповідальність за достовірність фактів, цитат, власних імен та інших даних несуть автори.

*Рекомендовано до друку науково-методичною радою Тернопільського обласного комунального інституту післядипломної педагогічної освіти
(протокол №6 від 31.10.2025 р.)*

УДК 159.98:37.091

© Тернопільський обласний комунальний інститут післядипломної педагогічної освіти, 2025

Олексюк О. Р., Вітенко І. М., Миколів З. П.	
ВІД НАВЧАННЯ ДО ДОСЛІДЖЕННЯ: ОГЛЯД ПРАКТИКО-ОРІЄНТОВАНИХ КУРСІВ ЗІ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ ДЛЯ ШКОЛЯРІВ..	292
Олійник Г. М.	
ОСОБЛИВОСТІ СОЦІАЛІЗАЦІЇ ДИТИНИ, ПОЗБАВЛЕНОЇ БАТЬКІВСЬКОГО ПІКЛУВАННЯ, В УМОВАХ ПАТРОНАТНОЇ СІМ'Ї.....	294
Онищук Л.З.	
РОЗВИТОК СОЦІАЛЬНО-ЕМОЦІЙНИХ НАВИЧОК ШКОЛЯРІВ: РЕЗУЛЬТАТИ ДОСЛІДЖЕННЯ.....	297
Остапович О.	
ВИКОРИСТАННЯ ІНТЕРАКТИВНИХ ТА ІГРОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ НАВЧАННЯ, ЯК ОСНОВА ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ КВАЛІФІКОВАНОГО РОБІТНИКА.....	300
Пасіула А.Д.	
ЗАСОБИ РОЗВИТКУ ТВОРЧОСТІ У МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ З ПОРУШЕНИМИ СОЦІАЛЬНИМИ ЗВ'ЯЗКАМИ.....	302
Петришин Л.Й.	
БАЗОВІ СОЦІАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНІ ЧИННИКИ ФОРМУВАННЯ КОМУНІКАТИВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ СОЦІАЛЬНИХ ПЕДАГОГІВ.....	305
Пірог Л.В.	
МЕНТАЛЬНЕ ЗДОРОВ'Я: ФУНДАМЕНТ ГАРМОНІЙНОГО РОЗВИТКУ ОСОБИСТОСТІ.....	308
Платонова О.Г.	
ЗМІСТ, ФОРМИ І МЕТОДИ КОРЕКЦІЙНОЇ РОБОТИ З ДІТЬМИ З ПОРУШЕННЯМИ МОВЛЕННЯ.....	311
Подлесна І.І.	
ІННОВАЦІЙНІ ПЕДАГОГІЧНІ ТЕХНОЛОГІЇ В КОНТЕКСТІ СУЧАСНИХ СУСПІЛЬНИХ ВИКЛИКІВ: УПРОВАДЖЕННЯ 3D-ДРУКУ У ТРУДОВОМУ НАВЧАННІ.....	314
Польняк О. Р.	
ПЕРЕВАГИ ЗАСТОСУВАННЯ АРТПЕДАГОГІЧНИХ ТЕХНІК У РОБОТІ З МОЛОДШИМИ ШКОЛЯРАМИ З ОСОБЛИВИМИ ОСВІТНИМИ ПОТРЕБАМИ.....	316
Починок Ю.М.	
ОСОБЛИВОСТІ НЕПЕРЕРВНОЇ ОСВІТИ ВЧИТЕЛЯ.....	319
Призенко Д. М., Призенко С. О.	
РОБОТА КУРАТОРА АКАДЕМІЧНОЇ ГРУПИ ПІД ЧАС ВІЙСЬКОВОГО СТАНУ.....	320
Призенко Д. М., Призенко С. О.	
ОСОБЛИВОСТІ ПРОФЕСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПЕДАГОГА В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ.....	322

повний набір для організації навчання (плани занять, презентації, інтерактивні симуляції, відео), що дає змогу педагогам ефективно впроваджувати тематику ІІІ навіть за відсутності попереднього досвіду. Важливим є і те, що платформа підтримує дистанційне навчання через інтеграцію з Google Classroom та іншими платформами для дистанційного навчання. Значна увага приділяється практичній роботі учнів: створенню простих застосунків ІІІ, тестуванню моделей, а також аналізу етичних аспектів використання штучного інтелекту.

Отож, використання сучасних цифрових платформ Дія.Освіта, Experience AI та Code.org дозволяє інтегрувати технології штучного інтелекту в шкільну освіту, створюючи умови для формування в учнів не лише предметних, а й міждисциплінарних компетентностей, необхідних для життя в цифровому суспільстві. Серед основних позитивних аспектів використання виділяють: підвищення мотивації учнів завдяки інтерактивним завданням та мультимедіа; можливість комбінувати індивідуальні та групові форми роботи; розвиток цифрових компетентностей.

Література

1. Зубенко О. В. Штучний інтелект і вивчення іноземної мови. Закарпатські філологічні студії / редкол.: І. М. Зимомря (голов. ред.), М. М. Палінчак, Ю. М. Бідзіля та ін. Ужгород: Видавничий дім «Гельветика», 2023. Т. 2, вип. 27. С. 80–85. URL: http://zfs-journal.uzhnu.uz.ua/archive/27/part_2/15.pdf (дата звернення: 21.08.2025 р.).
2. Морзе Н. В., Варченко-Троценко Л. О., Терлецька Т. С., Смирнова-Трибульська Є. М. Штучний інтелект у ролі асистента вчителя початкової школи. *Відкрите освітнє е-середовище сучасного університету*. 2023. 15, С. 97–115. URL: <https://doi.org/10.28925/2414-0325.2023.158> (дата звернення: 25.08.2025 р.).
3. Олексюк О. Р. Вплив штучного інтелекту на освітній процес: дослідження досвіду вчителів. *Штучний інтелект у науці та освіті (AISE 2024). Artificial intelligence in science and education: збірник матеріалів міжнародної наукової конференції* (Київ, 1–2 березня 2024 р.) / [упоряд: А. Яцишин, В. Матусевич, В. Коваленко]. Київ: УкрІНТЕІ, 2024. С. 205–209. URL: <https://dSPACE.dsau.dp.ua/bitstream/123456789/10525/1/%D0%A0%D0%9A%208.pdf> (дата звернення: 20.08.2025 р.).
4. Олексюк О. Р. Реалізація STEM-проектів на основі технологій штучного інтелекту. *Інноваційні практики наукової освіти: матеріали III Всеукраїнської науково-практичної конференції (Київ, 6–12 грудня 2023 року)*. Київ: Інститут обдарованої дитини НАПН України, 2023. С. 575–580.
5. Пелешок О.О. Штучний інтелект як виклик академічній доброчесності: етичний вимір освітньої відповідальності», *Вісник ГНПУ*. 2025. Т. 2, №. 58, С. 41–48, doi: 10.31376/2410-0897-2025-2-58-41-48.

Олійник Г. М.

кандидат педагогічних наук, доцент кафедри
соціальної роботи та соціальної педагогіки

Тернопільського національного педагогічного університету

імені Володимира Гнатюка

galochka_ua@ukr.net

ОСОБЛИВОСТІ СОЦІАЛІЗАЦІЇ ДИТИНИ, ПОЗБАВЛЕНОЇ БАТЬКІВСЬКОГО ПІКЛУВАННЯ, В УМОВАХ ПАТРОНАТНОЇ СІМ'Ї

Актуальність дослідження. Останнім часом в Україні спостерігається поширення таких явищ, як сирітство та соціальне сирітство, обумовлене смертю, ухиленням або відстороненням батьків від виконання своїх обов'язків щодо неповнолітньої дитини. Кількість дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування у нашій країні постійно збільшується, причому відбувається це на фон зменшення загальної чисельності дитячого населення.

Саном на середину 2025 року в Україні налічувалося близько 61,5 тисячі дітей-сиріт та позбавлених батьківського піклування. Серед основних причин зростання чисельності даних категорій дітей, крім традиційних (асоціальна поведінка батьків, поширення алкоголізму та наркоманії), з'явилися і нові, характерні для періоду проведення у суспільстві активних реформ, а саме безробіття, економічна нестабільність, зростання злочинності, бідність. Окрім цього, в Україні триває війна, яка породжує цілий клубок проблем щодо влаштування тимчасово переміщених осіб, ветеранів, потерпілих від війни, біженців. Усі ці причини безпосередньо впливають на українську сім'ю і, як наслідок, спричиняють значну кількість негативних явищ, серед яких біологічне і соціальне сирітство.

Дітям, які не мають можливості виховуватись у біологічній родині, держава на законодавчому рівні гарантує право на сімейне виховання шляхом розвитку сімейних форм їх влаштування: усиновлення, оформлення опіки і піклування, влаштування у дитячі будинки сімейного типу, прийомні та патронатні сім'ї.

Аналіз останніх досліджень і публікацій свідчить про зростання інтересу вчених до проблем дітей-сиріт і дітей, позбавлених батьківського піклування. Питання їх соціалізації присвячені дослідження українських вчених Н. Заверико, І. Зверєвої, А. Капської, О. Авраменко. Окремі питання сімейного патронату вивчала низка українських науковців, зокрема, Є. Падун та І. Тимуш, Ж. Петрович, М. Сидорчук, Л. Фуштей.

Метою дослідження є особливості соціалізації дитини, позбавленої батьківського піклування, в умовах патронатної сім'ї

Головним фактором, що формує особистість дітей позбавлених батьківського піклування, є соціальне середовище. Врахування цього впливу дозволяє успішно вирішувати проблеми соціалізації дитини, позбавленої батьківського піклування, її адаптації у суспільстві. Середовище має надзвичайно важливе значення для людини, особливо для дитини. Соціалізація дітей, позбавлених батьківського піклування, залежить, насамперед, від рівня затребуваності та значущості для дитини окремих компонентів мікро і макросередовища.

Патронатна сім'я, у зв'язку з обмеженістю тривалості перебування у ній дитини, володіє значно меншим соціалізаційним потенціалом. Проте, по відношенню до дітей, потрапляють у сім'ї патронатного вихователя з соціально благополучних сімей, вони виконують функцію захисту від несприятливих умов соціалізації. Для дітей, позбавлених батьківського піклування основне її основні завдання полягають у забезпеченні успішної адаптації дитини до

соціального середовища, максимальній нейтралізації набутого дитиною негативного досвіду, компенсації вад фізичного і психологічного розвитку, набутих за умов асоціального оточення.

Патронатна сім'я або сім'я патронатного вихователя – це сім'я, подружжя, в якій за згоди всіх її членів, один із її членів-повнолітня особа, яка пройшла спеціальний курс підготовки, на професійній основі виконує обов'язки патронатного вихователя [2, с. 660].

Патронатна сім'я виступає суб'єктом впливу на дитину-сироту, а вона – суб'єктом формування свого ставлення до них, яке складається в процесі повсякденної взаємодії між ними, і залежить від обставин, що супроводжують його. Чинниками, що впливають на процес соціалізації є вік прийомної дитини, стан її здоров'я, психічний, емоційний, інтелектуальний, фізичний розвиток. Проте головними чинниками успішності соціалізації є особистість прийомних батьків та загальна сімейна атмосфера [2, с. 5].

Патронатна сім'я виконує такі соціальні функції, притаманні кожній сім'ї, як економічна, виховна, рекреативна, комунікативна, регулятивна.

Соціалізація дітей позбавлених батьківського піклування в патронатних сім'ях має цілий ряд особливостей: труднощі при оволодінні соціальними знаннями, вміннями і навичками, відставання в психічному, інтелектуальному, фізичному розвитку, у встановленні емоційних зв'язків з іншими людьми, в першу чергу з патронатними батьками, виконання побутової та суспільної діяльності. Ці проблеми обумовлені негативним досвідом, отриманим у рідній сім'ї, її втратою та перебуванням у соціальних установах закритого типу.

Враховуючи особливості розвитку дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування, які потрапляють на виховання до патронатних сімей, ми визначили основні умови соціалізації особистості прийомної дитини, які мають враховувати патронатні батьки, зокрема у період адаптації дитини до умов сімейного виховання. Їх можна сформулювати так: формування у прийомної дитини об'єктивної самооцінки, при цьому дитина має сприйматися дорослими саме такою, якою вона є, у її неповторності і своєрідності, з її помилками і суперечливим життєвим досвідом; створення умов, що сприяють засвоєнню вихованцями нових соціальних норм, формування готовності відмовитись від асоціальної поведінки; адаптація дитини до нового оточення має викликати в неї відчуття єдності з сім'єю, причетності до загальних справ родини; допомоги подолати негативне сприйняття оточуючого середовища за умови, коли патронатні батьки стають для дитини соціальним зразком, надійною опорою; подолання невпевненості і страху дитини, щоб з часом вона могла самостійно виконувати певні доручення; усунення негативних проявів та деформації соціального досвіду дитини.

Ефективна соціалізація дитини у патронатній сім'ї можлива лише тоді, коли: задовольняються її потреби у пізнанні, спілкуванні, праці; основою виховного впливу є емоційний контакт дитини з батьками-вихователями, що будується на довірі дітей до дорослих, їхній взаємній довірі; здійснюється комплексний підхід до соціального становлення дитини за підтримки фахівців –

психологів, соціальних працівників, педагогів, медиків тощо; здійснюється індивідуальний підхід до кожної дитини; має місце взаємозацікавлений характер стосунків патронатних батьків та вихованців, відповідальне ставлення перших до виконання своїх завдань.

З точки зору адаптації дитини в патронатній сім'ї важливо заповнити її соціальний вакуум широким спектром різних видів діяльності, а найголовніше дати дитині тепло, ласку, турботу, любов, які дитина-сирота не відчувала раніше.

З метою забезпечення сприятливих умов соціальної адаптації та соціалізації дитини, позбавленої батьківського піклування, необхідна відповідна підготовка потенційних патронатних вихователів, спрямованої на їх ознайомлення з психологічними особливостями розвитку дитини, яка виховується у інтернатному закладі або в асоціальній сім'ї; виявлення ускладнень, що можуть виникнути у дитини в новому для неї мікросередовищі; акцентування уваги на допомозі саме дитині, врахування її інтересів у разі подальшого влаштування тощо.

Висновок: Соціалізація дітей у патронатних сім'ях має цілий ряд особливостей, зумовлених як тимчасовим характером перебування дітей, так і їх негативним попереднім досвідом перебування у власних сім'ях або ж в інституційних закладах. Діти, які перебувають під патронатом відчують труднощі при оволодінні соціальними знаннями, вміннями і навичками, їм властиве відставання у психічному, інтелектуальному розвитку, що гальмує розвиток пізнавальних процесів, у встановлення емоційних зв'язків з іншими людьми, в першу чергу, з патронатними батьками, суспільною та побутовою діяльністю, мають відставання в фізичному розвитку.

Важливими елементами соціалізації дитини, позбавленої батьківського піклування, у патронатних сім'ях є взаємовплив, взаємини, взаєморозуміння дитини і патронатних батьків, а також взаємодія і співпраця з фахівцями, залученими до надання соціальних послуг, спрямованих на подолання складних життєвих обставин, в яких опинилася дитина.

Література

1. Комарова І. В. Мельничук Л. М. Пеша І. В. Питання формування ефективності родинних форм дітей, позбавлених батьківського піклування. К. : Державний інститут проблем сім'ї та молоді, 2006. 92 с.
2. Сімейний кодекс України: науково-практичний коментар / за ред. С. Я. Фурси. К. : Видавець Фурса С. Я. : КНТ, 2008.

Онищук Л.З.

методист, в.о. завідувача центру моніторингу якості освіти,
ЗНО та аналітичної діяльності ТОКІППО
l.onyschuk@ippo.edu.te.ua

РОЗВИТОК СОЦІАЛЬНО-ЕМОЦІЙНИХ НАВИЧОК ШКОЛЯРІВ: РЕЗУЛЬТАТИ ДОСЛІДЖЕННЯ